

Apel Komitetu Obrony Robotników do społeczeństwa i władz PRL - Tekst polski

Apel do społeczeństwa i władz PRL

Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. W Ursusie, Radomiu i innych miastach bito, kopano i masowo aresztowano demonstrantów. Najszerzy zasięg miało wyrzucanie z pracy, co obok aresztowań szczególnie uderzyło w rodziny represjonowanych.

Stosowanie represji z reguły związane było z łamaniem prawa przez organa władzy. Sądy wydawały orzeczenia bez materiału dowodowego, z pracy wyrzucano naruszając przepisy k.p.¹ Nie cofnięto się przed wymuszaniem przemocą zeznań. Postępowanie takie nie jest niestety u nas nowością. Wystarczy przypomnieć bezprawne represje, które spadły na sygnatariuszy listów protestujących przeciwko zmianom w konstytucji²: niektórych wyrzucano z pracy, uczelni, bezprawnie przesłuchiowano, szantażowano. Od dawna jednak represje nie były tak brutalne i masowe jak ostatnio. Po raz pierwszy od wielu lat aresztowaniom i przesłuchiwaniam towarzyszył terror fizyczny. Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych³, których rola jest żałosna. Pomocy odmawiają też agendy opieki społecznej. W tej sytuacji rolę tę musi wziąć na siebie społeczeństwo, w interesie którego wystąpili prześladowani. Społeczeństwo bowiem nie ma innych metod obrony przed bezprawiem jak solidarność i wzajemna pomoc. Dlatego niżej podpisani zawiązują Komitet Obrony Robotników w celu zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy. Niezbędna jest pomoc prawna, finansowa i lekarska. Nie mniej istotna jest pełna informacja o prześladowaniach. Jesteśmy przekonani, że jedynie publiczne ujawnianie poczynąń władzy może być skuteczną obroną. Dlatego m.in. prosimy wszystkich, którzy podlegali prześladowaniom lub wiedzą o nich, o przekazywanie członkom Komitetu wiadomości na ten temat.

¹ Kodeks pracy.

² Jesienią 1975 r. władze PRL zapowiedziały wprowadzenie do konstytucji zapisów o niepodważalnej pozycji w rządzeniu krajem partii komunistycznej (PZPR) oraz o sojuszu z ZSRR. Zaprotestowali przeciwko temu m.in. intelektualiści, ludzie kultury i nauki. Wystosowali oni apele o powstrzymanie zmian, a także o poszanowanie praw człowieka w PRL. Władze komunistyczne oficjalnie nie zareagowały na te protesty, a zmiana konstytucji została dokonana.

³ Pełną kontrolę nad związkami zawodowymi w PRL pełniła PZPR, która zarządzała także gospodarką. W ten sposób związki były de facto elementem wykorzystywanym przez pracodawcę w celu podporządkowania sobie pracownika. Dopiero powstanie nielegalnych Wolnych Związków Zawodowych (1978), a następnie „Solidarności” (1980) zmieniło dotychczasową praktykę. Jednak po wprowadzeniu stanu wojennego (1981 r.) zawieszono działalność związków zawodowych, a następnie je zlikwidowano. W końcu 1982 r. zaczęto tworzyć je na nowo, ale ponownie pod całkowitą kontrolą władz.

Według informacji posiadanych przez członków Komitetu dotychczas zebrano i użyto na cele pomocy około 160 tys. zł¹. Potrzeby są jednak o wiele większe. Potrzebom tym jest w stanie zaradzić jedynie szeroka inicjatywa społeczeństwa. Gdziekolwiek w kraju są represjonowani obowiązkiem społeczeństwa jest organizowanie się w celu ich obrony. W każdym środowisku, w każdym zakładzie pracy powinni znaleźć się ludzie odważni inicjujący zbiorowe formy pomocy.

Zastosowane wobec robotników represje stanowią naruszenie podstawowych praw człowieka uznanych zarówno w prawie międzynarodowym, jak i obowiązujących w polskim prawodawstwie: prawo do pracy, strajku, prawo do swobodnego wyrażania własnych przekonań, prawo do udziału w zebraniach i demonstracjach. Dlatego Komitet domaga się amnestii dla skazanych i aresztowanych i przywrócenia wszystkim represjonowanym pracy - solidaryzując się w tych żądaniach z uchwałą Konferencji Episkopatu z dnia 9 września².

Komitet wzywa społeczeństwo do poparcia tych żądań.

Jesteśmy jak najgłębiej przekonani, iż powołując Komitet Obrony Robotników do życia oraz działania - spełniamy obowiązek ludzki i patriotyczny, służąc dobrej sprawie Ojczyzny. Narodu, Człowieka.

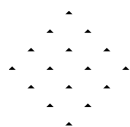
Komitet Obrony Robotników - ofiar represji w związku z wydarzeniami 25 czerwca 1976

Jerzy Andrzejewski³
Stanisław Barańczak⁴
Ludwik Cohn⁵
Jacek Kuroń⁶
Edward Lipiński⁷
Jan Józef Lipski⁸
Antoni Macierewicz⁹
Piotr Naimski¹⁰
Antoni Pajdak¹¹
Józef Rybicki¹²
Aniela Steinsbergowa¹³
Adam Szczypiorski¹⁴
ks. Jan Zieja¹⁵
Wojciech Ziemiński¹⁶

¹ Przeciętna miesięczna płaca netto w Polsce w końcu 1975 r. wynosiła 3783 zł.

² Pełną kontrolę nad związkami zawodowymi w PRL pełniła PZPR, która zarządzała także gospodarką. W ten sposób związki były de facto elementem wykorzystywanym przez pracodawcę w celu podporządkowania sobie pracownika. Dopiero powstanie nielegalnych Wolnych Związków Zawodowych (1978), a następnie „Solidarności” (1980) zmieniło dotychczasową praktykę. Jednak po wprowadzeniu stanu wojennego (1981 r.) zawieszono działalność związków zawodowych, a następnie je zlikwidowano. W końcu 1982 r. zaczęto tworzyć je na nowo, ale ponownie pod całkowitą kontrolą władz.

³ Jerzy Andrzejewski (1909-1983) – pisarz i działacz społeczny. Karierę pisarską rozpoczął przed drugą wojną światową. W latach okupacji niemieckiej działał w konspiracji, m.in. zaangażowany był w pomoc Żydom. Po zakończeniu wojny poparł komunistyczne władze, był m.in. posłem na Sejm w latach 1952-1956. W 1948 r. wydał najbardziej znaną książkę „Popiół i diament”, którą w 1958 r. zekranizował Andrzej Wajda. Od drugiej połowy lat 50. Andrzejewski stawał się coraz bardziej krytyczny w stosunku do komunistycznej rzeczywistości. Był jednym z autorów, którego w latach 70. druk był zakazany przez komunistyczną

cenzurę.

⁴ Stanisław Barańczak (1946-2014) – poeta i tłumacz. Debiutował w 1965 r. Był m.in. kierownikiem literackim „Teatru Ósmego Dnia” w Poznaniu – jednej z najważniejszych w PRL teatru alternatywnego. Pracował także naukowo na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu (zwolniono go ze względów politycznych). Był jednym z autorów, którego druk był zakazany przez komunistyczną cenzurę w latach 70. Z tego powodu wiele jego utworów ukazywało się w podziemnym obiegu. W 1981 r. wyjechał do USA. Autor przekładów m.in. dzieł Williama Shakespeare.

⁵ Ludwik Cohn (1902-1981) – adwokat, działacz polityczny. Przed drugą wojną światową działał Polskiej Partii Socjalistycznej. Po wybuchu wojny dostał się do niemieckiej niewoli. Po uwolnieniu w 1945 r. powrócił do działalności politycznej. Aresztowany przez władze komunistyczne w 1947 r., skazany na pięć lat więzienia. Amnestionowany, wyszedł na wolność w 1948 r. Związany z antykomunistycznymi środowiskami opozycyjnymi.

⁶ Jacek Kuroń (1934-2004) – działacz społeczny i polityczny, wieloletni więzień politycznych w latach PRL. W 1964 r. wyrzucono go z PZPR za napisanie „Listu otwartego do członków partii”. Za list ten skazano go na trzy lata więzienia. Niedługo po wyjściu na wolność współorganizował wiec studencki na Uniwersytecie Warszawskim 8 marca 1968 r. Dostał za to kolejny wyrok 3,5 roku więzienia. Po powstaniu „Solidarności” był doradcą władz Związku i jednym najbardziej znanych jego działaczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowany, a następnie aresztowany. W latach 80. uznawany był za jednego z najzacieklejszych przeciwników komunizmu. W 1989 r. uczestniczył w obradach Okrągłego Stołu. W niepodległej Polsce poseł i minister pracy.

⁷ Edward Lipiński (1888-1986) – ekonomista, działacz społeczny i polityczny. Działalność polityczną w ruchu lewicowym rozpoczął jeszcze przed pierwszą wojną światową. W dwudziestoleciu międzywojennym był m.in. wykładowcą Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. W okresie okupacji niemieckiej, gdy Niemcy zakazali funkcjonowania polskich wyższych uczelni, kierował konspiracyjną SGH. Po wojnie powrócił do pracy akademickiej, wstąpił też do PZPR. Był jednak krytyczny w stosunku do prowadzonej przez partię polityki. Stopniowo zbliżał się do środowisk opozycyjnych. W latach 70. był jednym z najbardziej znanych działaczy opozycji.

⁸ Jan Józef Lipski (1926-1991) – historyk literatury, działacz społeczny. W latach drugiej wojny światowej działał w antyniemieckiej konspiracji, walczył w Powstaniu Warszawskim. W latach PRL jeden z najbardziej znanych działaczy opozycji antykomunistycznej. Współinicjator licznych protestów i inicjatyw środowisk opozycyjnych. Działacz NSZZ „Solidarność”. Wielokrotnie więziony przez władze komunistyczne. W 1989 r. został senatorem.

⁹ Antoni Macierewicz (ur. 1948) – historyk, działacz polityczny. Zaangażowany w antykomunistyczną działalność opozycyjną od lat 60. W 1976 r. był jednym z współorganizatorów akcji pomocy represjonowanym uczestnikom protestów czerwcowych. Współinicjator oraz uczestnik licznych protestów i inicjatyw środowisk opozycyjnych. Działacz NSZZ „Solidarność”. Wielokrotnie więziony przez władze komunistyczne. W III Rzeczypospolitej działacz polityczny, poseł, dwukrotnie członek rządu (1992-1993 i 2015-2018).

¹⁰ Piotr Naimski (ur. 1951) – biochemik, działacz polityczny. Zaangażowany w antykomunistyczną działalność opozycyjną od czasu protestów studenckich 1968 r. W 1976 r. brał udział w akcji pomocy represjonowanym uczestnikom protestów czerwcowych. Współinicjator oraz uczestnik licznych protestów i inicjatyw środowisk opozycyjnych. Wielokrotnie zatrzymywany przez władze komunistyczne. Działacz NSZZ „Solidarność”, w 1981 r. wyjechał na stypendium do USA. Wrócił w 1984 r., angażując się w działalność konspiracyjną. W III Rzeczypospolitej działacz polityczny, poseł i urzędnik państwowy.

¹¹ Antoni Pajdak (1894-1988) – adwokat, działacz polityczny. W działalność niepodległościową zaangażował się jeszcze przed pierwszą wojną światową. W latach 1914-1917 walczył w Legionach Polskich, a w 1920 – w wojnie polsko-bolszewickiej. W II Rzeczypospolitej działacz Polskiej Partii Socjalistycznej. W okresie okupacji członek najwyższych władz Polskiego Państwa Podziemnego. Aresztowany w 1945 r. przez sowieckie NKWD był więziony w ZSRR do 1955 r. Zwolniony, wrócił do Polski. W latach 70. i 80. uczestnik licznych inicjatyw środowisk opozycyjnych.

¹² Józef Rybicki (1901-1986) – filolog klasyczny, działacz polityczny. Żołnierz w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. W II Rzeczypospolitej nauczyciel. W latach okupacji niemieckiej w konspiracji, m.in. w latach 1943-1944 szef Kedywu Okręgu Warszawskiego AK – elitarnej części polskiej konspiracji zbrojnej. Walczył w Powstaniu Warszawskim. Po przejęciu w Polsce władzy przez komunistów w 1945 r. kontynuował działalność niepodległościową – był jednym z założycieli konspiracyjnego Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Aresztowany w 1945 r., skazany na 10 lat więzienia. W latach 70. i 80. uczestnik licznych inicjatyw środowisk opozycyjnych.

¹³ Aniela Steinsbergowa (1896-1988) – adwokat, działaczka polityczna. W II Rzeczypospolitej obrończyni w procesach politycznych. W czasach okupacji działała w konspiracji (m.in. w Radzie Pomocy Żydom „Żegota”). W latach 50. i 60. obrończyni w procesach politycznych, w 1968 r. pozbawiono ją prawa wykonywania zawodu. W latach 70. i 80. uczestniczka licznych inicjatyw środowisk opozycyjnych, współpracowała też z NSZZ „Solidarność”.

¹⁴ Adam Szczypiorski (1895-1979) – historyk, działacz polityczny. W 1920 r. walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. W II Rzeczypospolitej związany z ruchem socjalistycznym, m.in. poseł w latach 1928-1930. We wrześniu 1939 r. uczestniczył w obronie Warszawy, następnie w konspiracji. W 1944 r. wywieziony został do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen. Po uwolnieniu pozostał na Zachodzie. Do Polski wrócił w 1955 r.

¹⁵ Ks. Jan Zieja (1897-1991) – duchowny, działacz społeczny. Świecenia kapłańskie przyjął w 1919 r., a rok później był kapłanem podczas wojny polsko-bolszewickiej. W czasie wojny obronnej 1939 r. kapłan w stopniu podpułkownika. W latach 1941-1944 był m.in. naczelnym kapłanem konspiracyjnego Związku Harcerstwa Polskiego, Komendy Głównej AK i BCH, współpracownikiem Rady Pomocy Żydom „Żegota”. W czasie Powstania Warszawskiego był kapłanem pułku Baszta AK. U schyłku lat 40. powrócił do Warszawy, ale w 1953 r. władze usunęły go ze stolicy jako „uciążliwego obywatela”.

¹⁶ Wojciech Ziemiński (1925-2001) – działacz społeczny i polityczny. W czasie okupacji uczestnik konspiracji zbrojnej. Aresztowany przez Niemców, skierowany na roboty przymusowe. W latach 1945-1947 żołnierz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Powrócił do kraju. Zaangażowany w antykomunistyczną działalność opozycyjną od lat 50., za co spotykały go represje, m.in. aresztowania i wyroki więzienia. Współinicjator oraz uczestnik licznych protestów i inicjatyw środowisk opozycyjnych.